

Θερινή ραστώνη

Το καλοκαίρι μας ταλαιπωρεί πλέον διπλά με τις υψηλές θερμοκρασίες του και με τις χαμηλές παραστάσεις του. Η σχέση αυτή φαίνεται πως είναι αντιστρόφως ανάλογη: όσο μεγαλώνουν οι πρώτες από χρονιά σε χρονιά, τόσο εκπίπτουν οι δεύτερες.

Πρόκειται για μια νέα κλιματολογική εκδοχή της «περιρρέουσας ατμόσφαιρας» του Η. Ταιν, σύμφωνα με την οποία οι κλιματολογικές συνθήκες δημιουργούν ένα ισχυρό περιβάλλον που καθορίζει το ποιόν και τη στάθμη των πολιτιστικών προϊόντων. Ο δικός μας ο Εμ. Ροΐδης και πριν από αυτόν, ο Σπ. Βασιλειάδης είχαν αναφερθεί σε αυτό το ισχυρό περιβάλλον, όχι όμως με φυσικούς όρους. Το φαινόμενο όμως εντείνεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια, η εικόνα ξεκαθαρίζει, η αναλογία είναι μάλλον φανερή: στα νησιά συρρικνώνονται συνεχώς οι υδροφόροι ορίζοντες και στην Αθήνα συρρικνώνεται συνεχώς η θεατρική τέχνη. Εν μέσω θέρους η Θάλεια κρύβεται στη σκιά. Αυτό είναι το νέο δεδομένο που δεν πρέπει να αφήσει αδιάφορους ούτε τους θεατρολόγους ούτε τους επιστήμονες της ΕΜΥ.

Στο κλεινόν άστυ πρώτα. Εδώ και αρκετά χρόνια οι θίασοι καταγίνονται σε μια πειραματική δουλειά: πώς θα μεταφέρουν τους τηλεοπτικούς κώδικες στη σκηνή. Και πρέπει να ομολογήσουμε ότι οι εργασίες τους έχουν προχωρήσει αρκετά. Έτσι, ό,τι πουλιέται το χειμώνα στην οθόνη, μεταποιείται, τροποποιείται, συσκευάζεται σε νέο φανταχτερό *emballage* και μεταπωλείται ως θερινό επιδόρπιο στους Αθηναίους. Είναι ελαφρύ, άρα εύπεπτο, δροσερό, άρα κατάλληλο για τον καύσωνα, ολίγον εξωτικό και πάνω απ' όλα οικείο στη γεύση λόγω χειμερινής δια(σ)τροφής, αναγνωρίσιμο στις γαστριμαργικές κεραιές και κυρίως εμπορεύσιμο σε μια αγορά εν καιρώ ραστώνης. Ποια είναι η συνταγή; Ολίγον επιθεώρηση, ολίγον αμερικάνικη μεταπολεμική κωμωδία με χρώμα από Broadway, μια δόση αστυνομικού *suspense*, γαρνιρίσμα με καλλίγραμμες σεισοπυρίδες, πλαστικές καρέκλες από τις παραλίες και τα παρακείμενα καφενεία. Μετά την τηλεοπτική πλημμυρίδα ακολουθούν τα απόνερα των ανοιχτών χώρων.

Το *Χαίρω πολύ* του Β. Manhoff, έργο της πεπατημένης, επιγονικό του *Εκπαιδευόντας τη Ρίτα* του Β. Shaw και, βεβαίως πολύ κατώτερο του προτύπου του, σκηνοθέτησε επιπόλαια ο Γρ. Βαλτινός στο θέατρο Λαμπέτη. Ανώδυνη σκηνοθεσία μιας ανώδυνης κωμωδίας, ενός μεταμφιεσμένου boulevard αμερικάνικης νοοτροπίας, όπου ο έρωτας είναι η πανάκεια σε όλα τα προβλήματα. Just be yourself: έτσι λύνεται η όποια σύγκρουση και αυτό κάνει δυστυχώς η Δ. Ματσούκα και ο Στρ. Τζώρτζογλου, που θυμάται τον επιπόλαιο εαυτό του.

Το *Ρούμι, λεμόνι και λευκό κρασί* του R. Thomas (θέατρο «Σμαρούλα») είναι οπωσδήποτε πιο έξυπνο έργο, καθότι η αστυνομική πλοκή του χρησιμοποιεί εύστοχα το εύρημα της Ag. Christie στο *The murder of Roger Ackroyd* του 1926, μόνο που ο εκεί αφηγητής γιατρός Shepard γίνεται εδώ πρωταγωνιστής σύζυγος σ' ένα θέρετρο των γαλλικών Άλπεων. Πέραν τούτου ουδέν. Ούτε από τον σκηνοθέτη, που ενσάρκωνε πλέον τις τηλεοπτικές του φιγούρες, ούτε από τους ηθοποιούς του που ήταν οι φιγούρες αυτές, τότε αμήχανες, τότε ανιαρές, αλλά πάντα τυποποιημένες. Κρατούμε όμως την ερμηνεία, πάντως όχι την αναμενόμενη, του Ηλ. Λογοθέτη.

Η πιο ευπρεπής των εν άστυ παραστάσεων ήταν το *Ούτε γάτα ούτε ζημιά* των Σακελλάριου-Γιαννακόπουλου στο θέατρο Παρκ. Νοικοκυρεμένη δουλειά του Τσιάνου με ωραία σκηνικά και καλό θίασο, απ' όπου θα ξεχώριζε κανείς τη Χ. Κεφαλά, τη Ζ. Ναλμπάντη και, βεβαίως, τον Β. Τσιβιλίκα.

Από τους εν περιοδεία θιάσους η εικόνα είναι μάλλον θλιβερή. Οι δύο παραγωγές του Εθνικού Θεάτρου ήταν απογοητευτικές. Οι αριστοφανικές *Νεφέλες* του Γ. Ιορδανίδη πνίγηκαν σε μουσικές επιμιζίες της παλιάς επιθεώρησης και του γαλλικού καμπαρέ, σε χολυγουντιανά χορογραφικά φληναφήματα, σε άκαιρες ενδυματολογικές συμφράσεις από το ζωγραφικό ρεπερτόριο του Τσαρούχη, σε ενοχλητικές επικαιρικές αναγωγές της μετάφρασης. Μοναχικές οι ερμηνείες του Μοσχίδη, του Τζεβελέκου και του Χρυσιάκου.

Το τρομώδες της *Ορέστειας* εξανεμίστηκε σε μια πανσπερμία υποκριτικών ιδιωμάτων και μεταφραστικών ατοπημάτων που επέτρεψε ο Γ. Κόκκος και άλλη μια πλειάδα καλών ηθοποιών χάθηκε στα θολά νερά μιας πολύβουης παράστασης.

Προχειρότητα, αμηχανία ή απειρία εμφωλεύει στα εγχειρήματα των περισσότερων επιχορηγούμενων θιάσων. Η *Βεγγέρα* του Ηλ. Καπετανάκη από τα ΔΗΠΕΘΕ Σερρών και Κομοτηνής εξόκειλε στα ρηχά της γουστόζικης φάρσας. Ο σκηνοθέτης της, Ν. Αρμάος, μολονότι «διαβάζει» το έργο για τρίτη φορά, παρέκαμψε τους χαρακτήρες και στηρίχτηκε στους καταιγιστικούς ρυθμούς, παρέβλεψε το ήθος και τη διάνοια, για να παρασυρθεί από τις γοργές εναλλαγές και τις ανάλαφρες ψιοριτούρες.

Στις παρηγορητικές εξαιρέσεις ανήκουν ορισμένες παραγωγές που, αν και δεν διεκδίκησαν την πρωτοτυπία της έμπνευσης, στάθηκαν τουλάχιστον με αξιοπρέπεια και εντιμότητα πάνω στη σκηνή. Ο *Πειρασμός* του Ξενόπουλου από τα ΔΗΠΕΘΕ Αγρινίου και Βέροιας, σε σκηνοθεσία Θοδωρή Γκόνη αντιπροσωπεύει αυτήν την τάση της σεμνής και ακριβοζυγισμένης παράστασης. Ομοίως, ο *Δον Κιχώτης* του ΔΗΠΕΘΕ Κερκύρας σε διασκευή του Π. Μέντη και σκηνοθεσία του Θ. Θεολόγη, έδωσε ένα ωραίο σύνολο πάνω στο δύσκολο έδαφος του κλασικού κειμένου. Αίφνης παρουσιάστηκε ένας Βλ. Κυριακίδης με τέλειες ισορροπίες και έλεγχο των μέσων του.

Ο εξουθενωμένος από τις παραστάσεις της τελευταίας δεκαετίας Αριστοφάνης ταλαιπωρήθηκε ακόμα μία χρονιά από τους περιοδεύοντες ερμηνευτές. Μόνο ο *Πλούτος* του Θεάτρου Τέχνης, διασώζει τα προσχήματα, χάρη στην εξαιρετική συμβολή της μετάφρασης του Γ. Γιατρομανωλάκη, παρά τα πρόσφατα προσθέματά της, της όψης του Δ. Μυταρά, της μουσικής του Χρ. Λεοντή, αλλά και των ερμηνειών του Αλ. Μυλωνά και του Δ. Οικονόμου. Η σκηνοθεσία του Μ. Κουγιουμτζή, που επαναλαμβάνεται εδώ μετά επτά χρόνια, παραμένει στην περίμετρο του έργου, χωρίς να αγγίζει τις αμφισημίες και τα σκοτεινά του σημεία. Η εισαγωγή του Πλούτου-Καραγκιόζη δεν νομίζω ότι προσκομίζει κανένα επιπλέον κέρδος, παρά τη συμπαθέστατη παρουσία του Ευγ. Σπαθάρη.